

Ομηρικά Έπη : Ιλιάδα

A 54-306

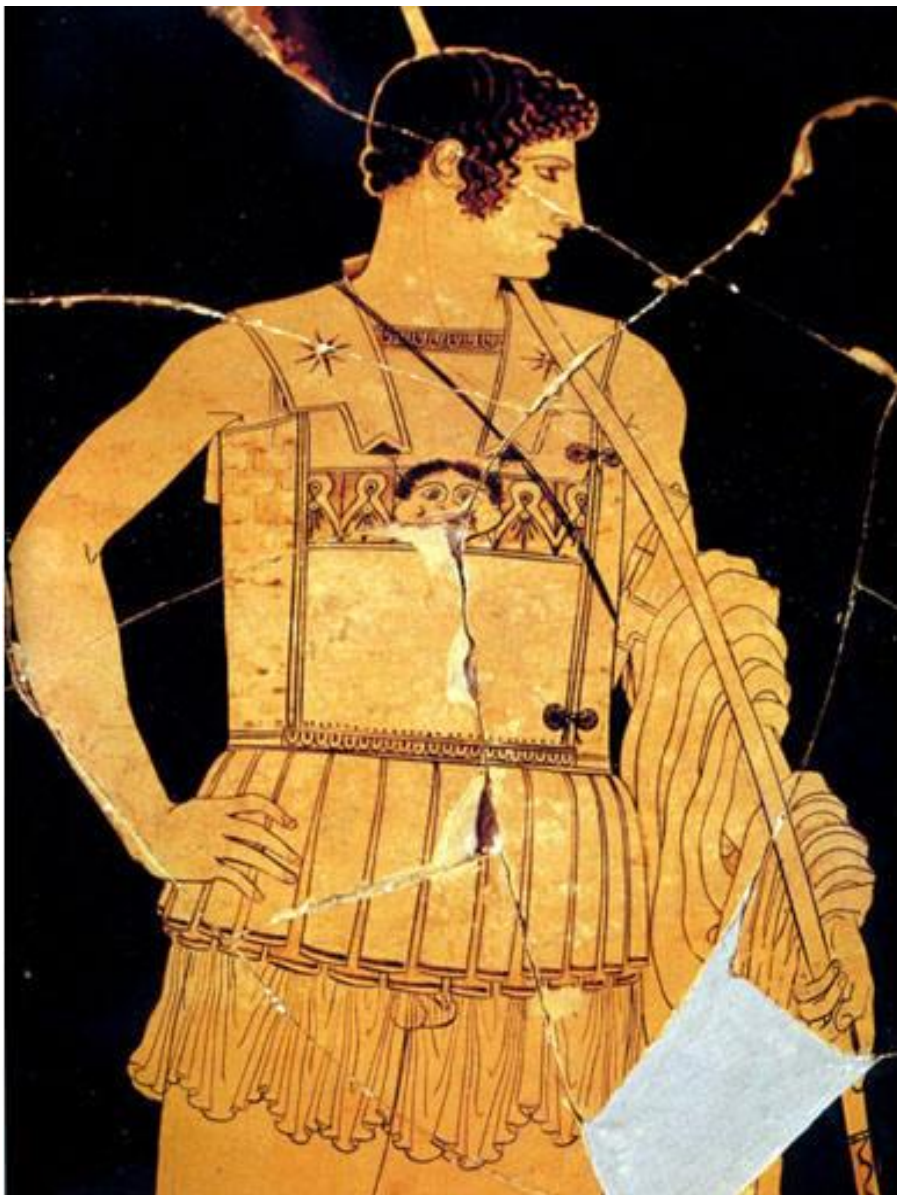
Επιμέλεια:
Μαρία Βρεττού (ΠΕ02)

ΡΑΨΩΔΙΑ Α, 54-306

- Συνέλευση των Αχαιών

- Η σύγκρουση του Αχιλλέα με τον Αγαμέμνονα

Ο Αχιλλέας (από αρχαίο ελληνικό αγγείο)

A 54-59

Τα θεία βέλη στον στρατόν πετούσαν εννιά μέρες,
και την δεκάτην τον λαόν συγκάλεσε ο Πηλείδης,
ως η θεά τον διδάξεν η Ήρα η λευκοχέρα,
που εθλίβονταν τους Δαναούς να βλέπει πως πεθαίνουν.
Και αφού συνάχθηκε ο λαός εις ένα μέρος όλος,
ο γοργοπόδης Αχιλλεύς σηκώθη και τους είπε·

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

A 60-68

«Ατρείδη, να γυρίσουμε, θαρρώ, θ' αναγκασθούμε στα γονικά μας άπρακτοι, αν δεν πεθάνουμ' όλοι, αφού μας φθέρνει λοιμική και πόλεμος αντάμα. Λοιπόν ας ερωτήσομεν ή μάντιν ή ιερέα ή ονειροκρίτην—έρχεται και τ' όνειρο απ' τον Δία — να ειπεί γιατί εχόλωσε τόσο σ' εμάς ο Φοίβος· μη κάποιο τάμα του έλειψε, μη του 'λειψ' εκατόμβη· ίσως, αν του καούν αρνιά και ερίφια διαλεμένα, θελήσει το θανατικό να διώξει από κοντά μας».

A 69-74

Αυτά είπε κι εκάθισε·
και τότε ο Θεστορίδης
ο Κάλχας εσηκώθηκεν,
ορνεοσκόπος πρώτος
που εγνώριζ' όλα μέλλοντα,
παρόντα, περασμένα
και οδήγησε στην Ίλιον
των Αχαιών τα πλοία
μ' αυτό το πνεύμα μαντικό
που του 'χε δώσει ο Φοίβος.
Σ' αυτούς καλοπροαίρετα
τότε ομιλούσ' εκείνος:

Ο Αχιλλέας οδηγεί τον Κάλχα στον Αγαμέμνονα.
Μινιατούρα από το χειρόγραφο του Guido delle
Colonne «Historia destructionis Troiae», 1425-1475

A 75-84

«Με προσκαλείς, δίφιλε Πηλείδη, να εξηγήσω, πώς εγεννήθηκε ο θυμός του μακροβόλου Φοίβου· θέλει το ειπώ· μόνον εσύ στοχάσου και όμοσέ μου να με βοηθήσεις πρόθυμα με λόγον και με χέρι, ότι θ' ανάψω την χολήν ανδρός που των Αργείων δεσπόζει και όλ' οι Αχαιοί του είναι υποταγμένοι· όταν θυμώσει στον μικρόν, νικά ο βασιλέας· ότι αν χωνεύσει την χολήν σ' εκείνην την ημέραν, όμως το πάθος άσπονδο στα στήθη μέσα τρέφει να ξεθυμάνει στο εξής· και σκέψου αν θα με σώσεις».

Ο μάντης Κάλχας

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

A 85-92

Και ο γοργοπόδης προς αυτόν Πηλείδης αποκρίθη:
«Άφοβα λέγε τον χρησμόν όποιον ηξεύρει ο νους σου·
ότι, μα τον Απόλλωνα, που τες ευχές ακούει,
Κάλχα, και συ των Δαναών προσφέρεις τους χρησμούς του,
όσο εγώ ζω κι εδώ στην γην βλέπω το φως του ηλίου,
βαρύ κανείς επάνω σου το χέρι δεν θα βάλει
των Δαναών όλων κανείς, και μήτε ο Αγαμέμνων
που σήμερα των Αχαιών καυχάται ότ' είναι ο πρώτος».

A 93-101

*Και ο μάντις ο ακατάκριτος επήρε θάρρος κι είπε:
«Τάμα ποσώς δεν του 'λειψε, μήτ' εκατόμβη, αλλ' είναι
ο ιερέας αφορμή, που αψήφησ' ο Ατρείδης·
την κόρη δεν απόλυσε, τα λύτρα δεν εδέχθη,
ιδού γιατί μας έθλιψε και θα μας θλίψει ο Φοίβος.
Ουδ' απ' τους Δαναούς ποτέ την λοιμική θα διώξει
πριν δοθεί οπίσω του πατρός η λαμπρομάτα κόρη
άλυτρη, ανεξαγόραστη και αγίαν εκατόμβην
στον Χρύσην αποστείλομεν· τότ' ίσως ίλεως γίνει».*

ΚΑΛΧΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Α 102-106

Αυτά είπε κι εκάθισε·
σηκώθη ευθύς ο ήρωας

πολλών κυρίαρχος λαών,
ο Ατρείδης Αγαμέμνων

φαρμακωμένος· και η χολή
τα μαύρα σωθικά του

πλημμύριζ' όλα, και άστραφταν
τα μάτια του ωςάν φλόγες.

Με βλέμμα κακοσήμαντο
στον Κάλχαντα είπε πρώτα:

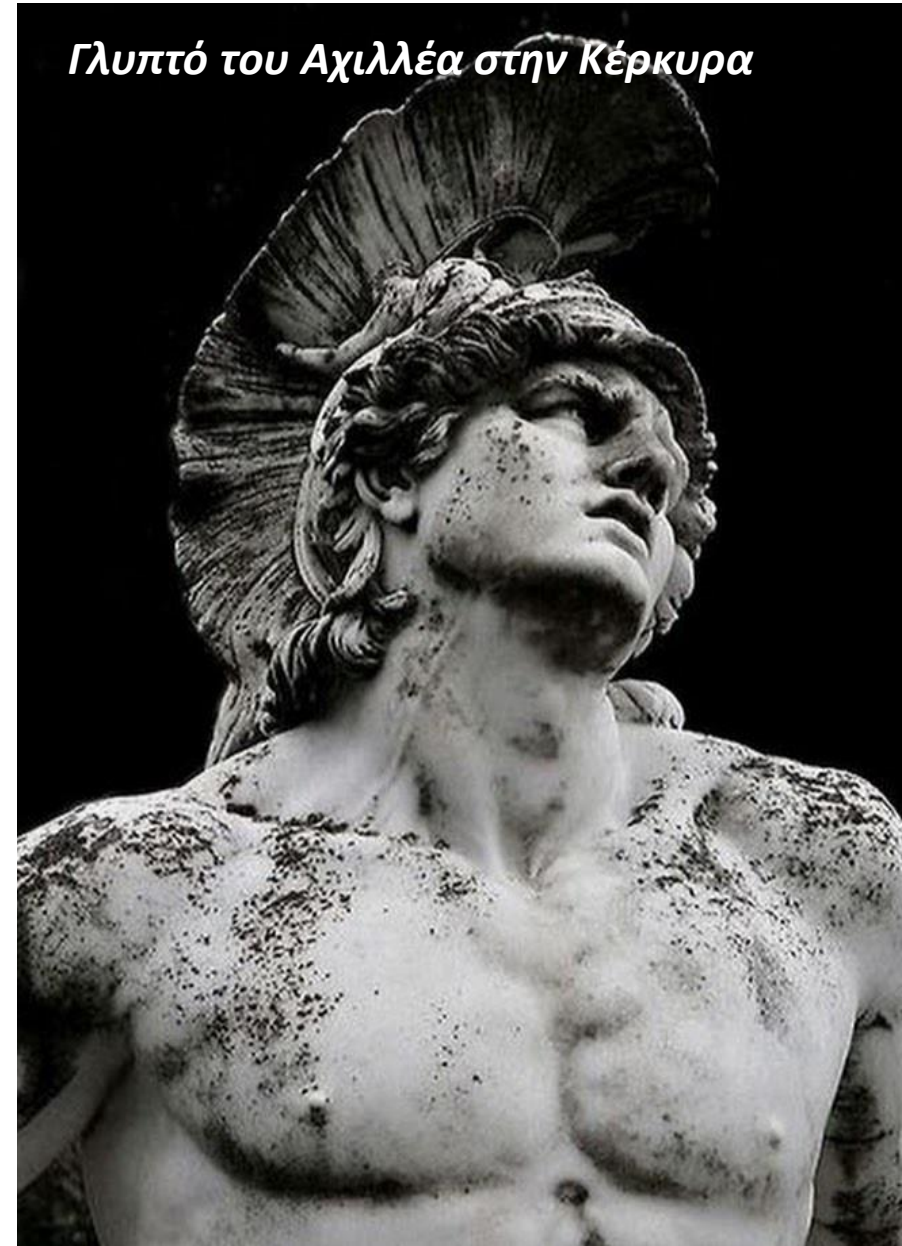
A 107-120

«Μάντι κακών, όχι, ποτέ πρόσχαρό τι δεν μου 'πες, και ο νους σου πάντοτε αγαπά κακά να προμαντεύει· λόγον δεν είπες συ ποτέ καλόν ούτ' έχεις πράξει. Και τώρα εδώ στους Δαναούς χρησμολογείς και λέγεις, όπως για τούτο συμφορές τους δίδει ο μακροβόλος, ότι την πλούσια ξαγορά της θυγατρός του Χρύση δεν δέχθηκα· ναι, θέλω εγώ καλύτερα την κόρη σπίτι μου, αφού την προτιμώ της νυμφευτής μου ακόμα της Κλυταιμνήστρας και ποσώς κατώτερη δεν είναι στην κλάση, στο ανάστημα, στη γνώμη και στα έργα. Και όμως αν συμφέρει αυτό, θε να την αποδώσω· το καλό θέλω του λαού, ποτέ τον όλεθρό του· αλλά δώρο ετοιμάσετε σ' εμένα ευθύς, τι μόνος εγώ δεν πρέπει αδώρητος να μείνω των Αργείων και όλοι το βλέπετε ότι αλλού το δώρο μου πηγαίνει».

A 121-130

*Του αντείπεν ο φτερόποδος ισόθεος Πηλείδης:
«Ένδοξε Ατρείδη, περισσά φιλόπλουτε, τι λέγεις;
Οι μεγαλόψυχοι Αχαιοί πώς θα σου δώσουν δώρον;
Μη κάπου λάφυρα κοινά γνωρίζομε αφημένα;
Όσ' απ' τες χώρες, πήραμε, εμοιρασθήκαν όλα
και να τα ξανακάμομε σωρό δεν είναι πρέπον·
αλλά συ τώρα στον θεόν απόλυσε την κόρη,
και τετραπλά θ' ανταμειφθείς, αν ποτέ δώσει ο Δίας
οι Αχαιοί να πάρομε την πυργωμένην Τροίαν».*

Γλυπτό του Αχιλλέα στην Κέρκυρα

A 131-148

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και προς αυτόν απάντησεν ο μέγας Αγαμέμνων:
«Αν και γενναίος, μη ζητείς με απάτην να με πάρεις,
θείε Πηλείδη, κι εύκολα δεν θα με καταπείσεις,
να έχεις συ το δώρο σου και εγώ να το στερούμαι·
θέλεις και με παρακινείς την κόρη ν' αποδώσω·
αλλ' αν δώρον ισότιμο της αρεσιάς μου λάβω
απ' τους γενναίους Αχαιούς, αρκεί, και αν δεν μου δώσουν,
θα έλθω με το χέρι μου να πάρω ή το δικό σου
το δώρον ή του Αίαντος ή κείνο του Οδυσσέως·
κι εις όποιον έλθω, την χολήν, θαρρώ, θα του κινήσω·
αλλ' όλ' αυτά μετέπειτα μαζί θα τα σκεφθούμε.
Τώρα στην θείαν θάλασσαν μαύρο ας συρθεί καράβι
με κουπηλάτες διαλεκτούς, και ας θέσομ' εκατόμβην
μέσα και ας ανεβάσομε την κόρην Χρυσηίδα,
και αρχηγός του να είν' εκεί των βουληφόρων ένας,
ο Αίας, ο Ιδομενεύς ή ο θείος Οδυσσέας,
ή συ Πηλείδη, των ανδρών ω τρομερέ και μόνε,
με τες ευχές σου τον θεόν να μας εξιλεώσεις».

A 149-161

Άγρια τον εκοίταξε και απάντησε ο Πηλείδης:
«Ωιμένα πανουργότατε, μ' αναίδειαν ενδυμένε,
και ποιος από τους Αχαιούς θα δράμει, αν τον ζητήσεις,
είτε εις ταξίδι πρόθυμος, είτε εις πολέμου αγώνα;
Εγώ δεν ήλθα εξ αφορμής των λογχοφόρων Τρώων
να πολεμήσ', ότι ποσώς εκείνοι δεν μου πταίουν·
τα βόδια μήτε τ' άλογα δεν βγήκαν να μου πάρουν
μήτε στην μεγαλόσβολην, την ανδροθρέπτραν Φθίαν
ποτέ μου εβλάψαν τους καρπούς, ότ' είναι ανάμεσόν μας
όρη κατάσκια πολλά και πέλαγ' αγριωμένα·
αλλά για τον Μενέλαο και, αναίσχυντε, για σένα
ήλθομεν όλοι εκδίκησιν να πάρομε των Τρώων,
και συ, ω σκυλοπρόσωπε, λησμονημένα τα 'χεις.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ο Αχιλλέας εναντίον του Αγαμέμνονα.
Ψηφιδωτό από την «Οικία του
Απόλλωνα» στην Πομπηία

A 162-172

*Και τώρ' αυτό το δώρο μου να πάρεις φοβερίζεις
που 'ναι αμοιβή των κόπων μου κι οι Αχαιοί μου εδώσαν·
κι ίσια με σε δεν έχω εγώ δώρο καλό ποτέ μου,
όταν καλά τειχόκαστρα πατούμε της Τρωάδος·
αλλά το βάρος του σφοδρού πολέμου πρώτος έχω
εγώ και αν τύχει μοιρασμός, τρανό συ παίρνεις δώρο,
κι εγώ με δώρο μικροστό και αγαπητό γυρίζω
στες πρύμνες από τον σκληρόν αγώνα του πολέμου·
στην Φθίαν τώρ' αναχωρώ· καλύτερα να γύρω
στον τόπον μου με τα κυρτά καράβια, και δεν θέλω
εδώ να μείνω ατίμητος τα πλούτη να σου αυξήσω».*

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

A 173-188

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

*Και προς αυτόν απάντησεν ο μέγας Αγαμέμνων:
«Φύγε, αν το θέλεις, φύγ' ευθύς· και χάριν μου να μένεις,
εγώ δεν σε παρακαλώ· κοντά μου υπάρχουν και άλλοι
να με δοξάσουν, κι έξοχα ο πάνσοφος Κρονίδης·
και απ' τους διοθρέπτους βασιλείς συ είσαι ο μισητός μου·
ότι την έριδα διψάς, τες μάχες, τους πολέμους·
και αν είσαι τόσο δυνατός, είναι θεού το δώρον·
σπίτι σου με τα πλοία σου και τους συντρόφους σου άμε,
των Μυρμιδόνων δέσποζε· κι εγώ δε σε λογιάζω
και στην χολήν σου αδιαφορώ· κι ιδού τι σου κηρύττω:
Καθώς εμένα μου αφαιρεί την Χρυσηίδα ο Φοίβος
—κι εκείνην με συντρόφους μου και με δικά μου πλοία
θα στείλω — και το δώρον σου την κόρην του Βρισέως,
εις την σκηνήν σου θα 'λθω, εγώ να πάρω, για να μάθεις,
πόσο σου είμαι ανώτερος εγώ και να τρομάζει
και άλλος μ' εμέ να συγκριθεί και όμοιος να γίνει εμπρός μου».*

Τα λόγια τούτα επλήγωσαν
τα σπλάχνα του Αχιλλέως
κι έστρεψε δύο στοχασμούς
μες στα δασιά του στήθη·
ή θε να σύρει απ' το πλευρό
το ακονισμένο ξίφος
και αφού σκορπίσει όλους εκεί,
να σφάξει τον Ατρείδην,
ή να σιγάσει την οργήν
κρατώντας την ψυχήν του·
κι αυτά ως διαλογίζονταν
στον νουν και από την θήκην
το μέγα ξίφος έσερνε,
κατέβηκε ουρανόθεν
η Αθηνά, την έστελνεν
η Ήρα η λευκοχέρα,
οπού αγαπούσε ολόψυχα
παρόμοια και τους δύο·

The wrath of Achilles. Abel de Pujol

A 198-199

*του εστήθη οπίσω κι έπιασε
τα ολόξανθα μαλλιά του,*

*σ' εκείνον μόνον φανερή και
αθώρητη στους άλλους.*

A 200-202

*Ξιπάσθη αυτός, εστράφηκε
κι εγνώρισεν αμέσως*

*την Αθηνά που φοβερήν
στα μάτια λάμψιν είχε·*

*και ομίλησε προς την θεάν
με λόγια φτερωμένα:*

*Peter Paul Rubens
1577–1640*

A 203-206

*«Τ' ήλθες και συ, ω του Διός
του αιγιδοφόρου κόρη;*

*Του Ατρείδη Αγαμέμνονος να
ιδείς την αδικίαν;*

*Αλλά σου λέγω καθαρά και
πίστευσε· με τούτες*

*τες έπαρσές του γρήγορα θα
χάσει την ζωήν του».*

A 207-215

*Και η γλαυκόφθαλμη θεά σ' εκείνον απεκρίθη:
«Κατέβηκ' απ' τον ουρανόν να παύσω την οργήν σου,
εάν μ' ακούσεις· μ' έστειλεν η Ήρα η λευκοχέρα,
που ολόψυχα σας αγαπά παρόμοια και τους δύο·
έλα, την μάχην άφησε, το ξίφος σου μη σύρεις,
μόνον με λόγια τ' όνειδος που αυτός θα πάθει ειπέ του.
Ότι να γίνει θέλ' ιδείς αυτό που σου προλέγω·
τρίδιπλα δώρ' ατίμητα θα λάβεις μιαν ημέρα
γι' αυτήν την ύβριν· τώρα συ κρατήσου και άκουσέ μας».*

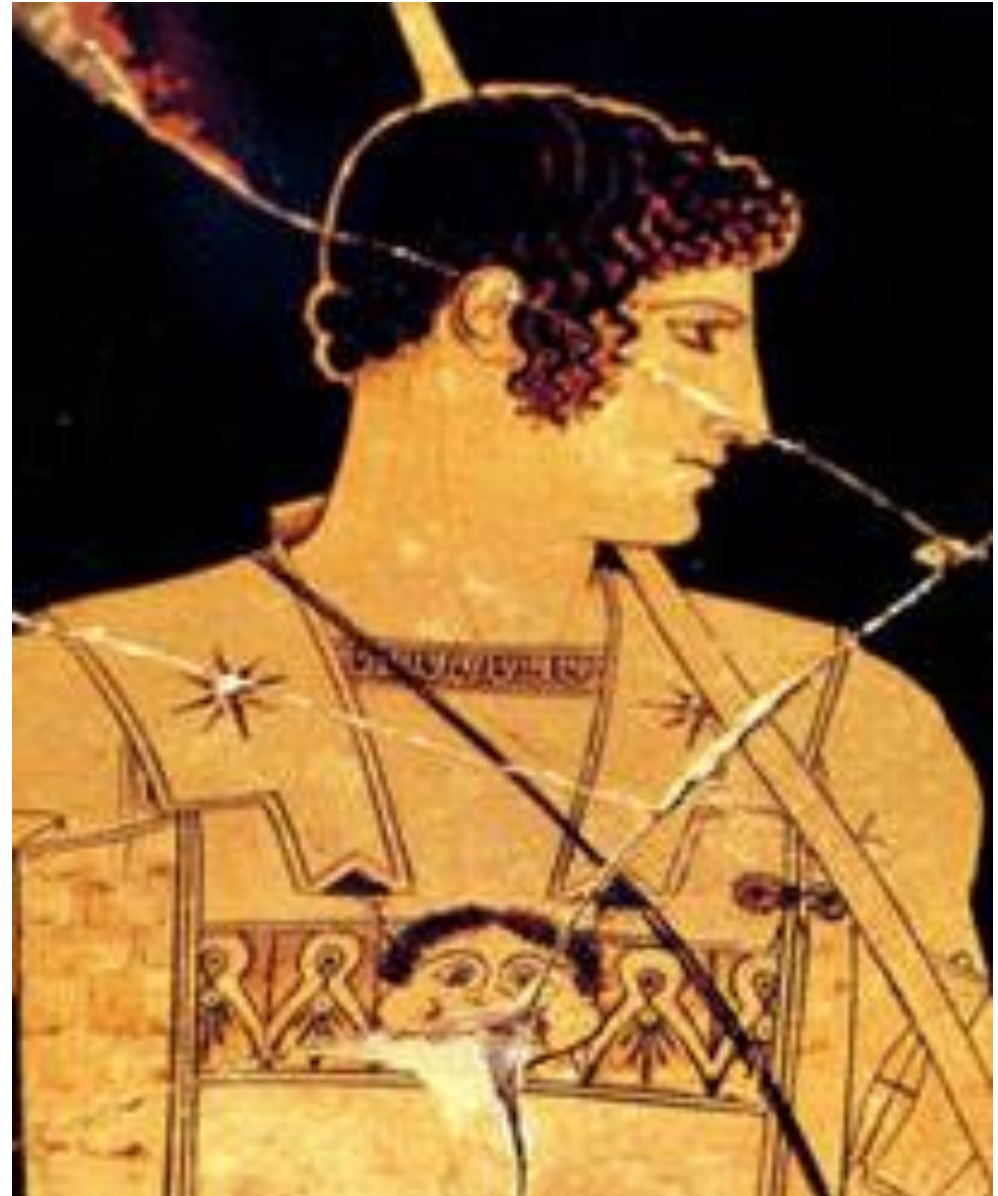
A 216-223

Κι ο φτεροπόδης προς αυτήν
Πηλείδης αποκρίθη:
«Πρέπει, ω θεά, των δύο σας
να σεβαστώ τον λόγον,
αν κι είν' η οργή μου φοβερή·
και όμως αυτό συμφέρει,
όπου υπακούει στους θεούς
κι αυτοί τον εισακούουν».
Είπε και από την αργυρήν
λαβήν με το βαρύ του
χέρι στην θήκην άμπωσε
πάλι το μέγα ξίφος
πειθόμενος στην Αθηνά·
κι εκείνη πάλι ανέβη
στον Όλυμπον μες στους θεούς,
στα δώματα του Δία.

A 224-234

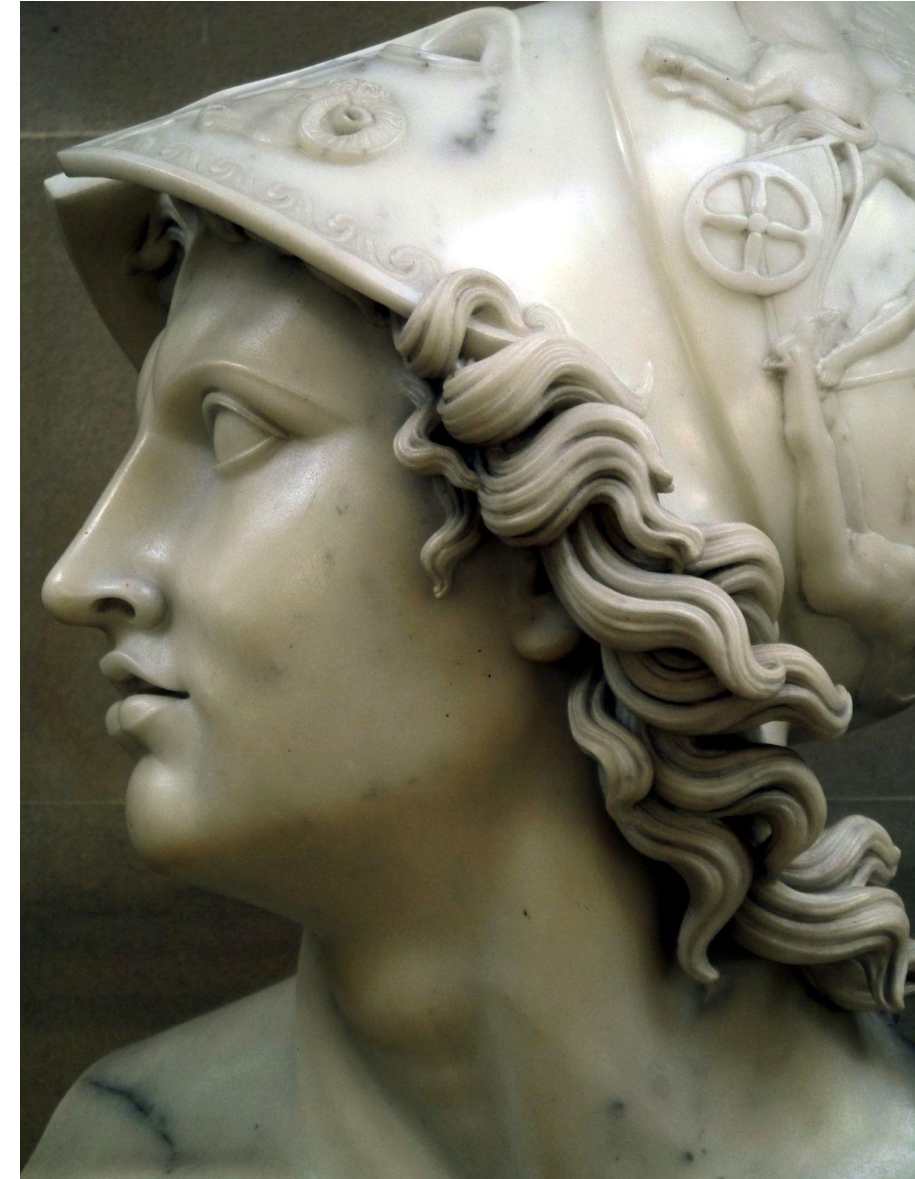
Με βαρείς λόγους έπειτα και πάλιν ο Πηλείδης προς τον Ατρείδη εστράφηκεν, ουδ' έπαυε η χολή του: «Ω μέθυσε, σκυλόματε, και με καρδιάν ελάφου! μήτε ποτέ με τον λαόν ν' αρματωθείς για μάχην, μήτε εις καρτέρι να οδηγείς τους πρώτους πολεμάρχους ετόλμησες· σου φαίνονται τρόμος θανάτου εκείνα· καλύτερα στο στράτευμα των Αχαιών σ' αρέσει όποιος σ' εσένα αντιλογά, να του αφαιρείς τα δώρα· τwόντι αχρείους κυβερνάς, λαοφάγε βασιλέα! αλλιώς αυτό το αδίκημα θα ήταν το ύστερό σου· αλλ' έναν λόγον θα σου ειπώ, και ομόνω μέγαν όρκον·

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

A 235-245

*ναι, μα το σκήπτρο τούτ' οπού κλαδί δεν βγάζ' ή φύλλα,
καθώς αφήκε τον κορμόν στα όρη εκεί που εκόπη,
και δεν θ' αναχλωράνει, αφού τα φύλλα και το φλούδι
γύρω του ελέπισε ο χαλκός, και το φορούν στο χέρι
οι δικαιοκρίτες Αχαιοί τους νόμους να φυλάγουν,
όπως τους έδωκεν ο Ζευς, και θα 'ναι μέγας όρκος·
θ' αποζητήσουν οι Αχαιοί μια μέρα τον Πηλείδη
όλοι και συ περίλυπος την δύναμιν δεν θα 'χεις
να τους βοηθείς, όταν πολλούς θα στρώσει χάμω η λόγχη
του ανθρωποφόνου Έκτορος και σε θα τρώγει ο πόνος,
που αφήφησες των Αχαιών τον πρώτον πολεμάρχον».*

A 246-254

Είπε και χάμω επέταξε το χρυσοκαρφωμένο σκήπτρο και πάλι εκάθισε· και από το άλλο μέρος του Ατρείδη έβραζε η χολή· τότε εσηκώθη ο Νέστωρ, ο γλυκολόγος, λιγυρός ομιλητής της Πύλου που ωσάν το μέλι η λαλιά του εκύλ' από τα χείλη· δυο γενεές είχαν σθησθεί των πρόσκαιρων ανθρώπων, στην Πύλον, συνομήλικοι και συνανάστροφοί του, τώρα εις την τρίτην γενεάν βασίλευεν ο γέρος· αυτός τότε καλόγνωμα σ' εκείνους ομιλούσε:

Achille, irrité contre Agamemnon, jure par son Sceptre, qu'il jette au milieu de l'Assemblée des Grecs de ne plus les secourir; & Nestor tâche en vain de les appaiser.
Iliade d'Homere Tome I. p. 27. b. c.

ΝΕΣΤΟΡΑΣ

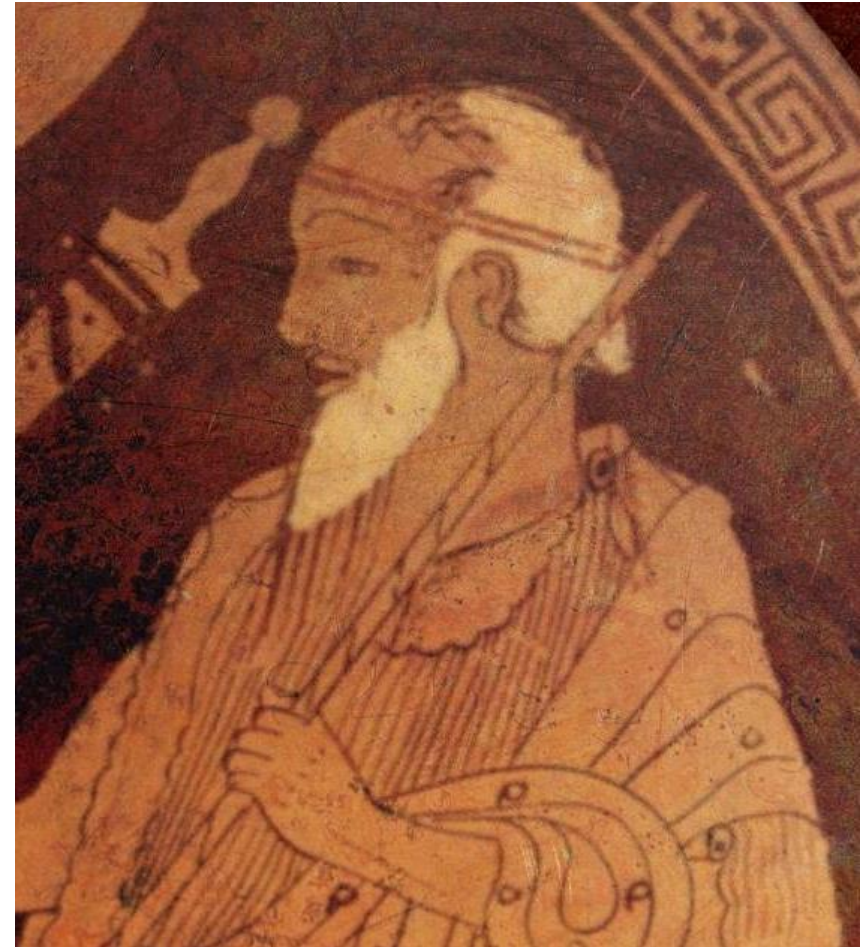
William Page (c. 1811-1885)

A 255-285: Οι συμβουλές του Νέστορα

ΝΕΣΤΩΡ

A 255-262

Ωιμέ! στην γην των Αχαιών μεγάλη θλίψις ήλθε!
πόσην θα είχε ο Πρίαμος χαρά και τα παιδιά του
και πόσον όλος ο λαός θα ευφραίνονταν της Τροίας,
που μάχεσθε αν εμάθαιναν οι δύο σεις που είσθε
οι κορυφές των Δαναών στην γνώση και στα όπλα.
Και ακούσετέ με, ότ' είσθε σεις κι οι δύο νεώτεροί μου,
ότι με άνδρες έσμιξα πολύ καλύτερούς σας,
σ' άλλους καιρούς και αυτοί ποσώς δεν μ' εκαταφρονούσαν.

A 263-274

*Ἄνδρες δεν είδα ἢ θα ιδῶ ποτέ μου ὡσάν εκείνους,
Πειρίθoon και Δρύαντα, καλόν λαών ποιμένα,
Καινέα και Εξάδιον, Πολύφημον τον θείον
και ακόμα τον ισόθεον Θησέα τον Αιγείδην,
ὡσάν αυτούς ἀνίκητοι θνητοί δεν γεννηθήκαν,
σφόδρ' ανδρειωμένοι ἐμάχονταν με σφόδρ' ανδρειωμένους,
μ' ἀγρία θεριά βουνίσια, και, ὦ θαύμα, τ' ἀφανίσαν·
και ἐγώ με κείνους ἐσμιγα φερμένος απ' την Πύλον
μέσ' ἀπό μέρη μακρινά, και αυτοί με προσκαλέσαν
κι ἐκάμνα ἐγώ το μέρος μου στες μάχες, πλην κανένας
απ' ὄσους τώρα τρέφ' ἡ γη μ' αυτούς δεν θα μετριόνταν·
και ὁμως εκείνοι πρόθυμοι στες συμβουλές μου ἐκλίναν·*

ΝΕΣΤΩΡ

A 275-285

ΝΕΣΤΟΡΑΣ

*αλλά και σεις ακούτε με για το καλύτερό σας·
μήτε συ, μεγαλόψυχε, την κόρην του αφαιρέσεις
που του εδωρήσαν οι Αχαιοί, και μήτε συ, Πηλείδη,
θελήσεις ν' αντιμάχεσαι στον μέγαν βασιλέα,
διότι κάτι ανώτερα τιμάται ο σκηπτροφόρος
εκείνος οπού ευδόκησε να τον δοξάσει ο Δίας·
δυνατός είσαι και θεά σ' εγέννησε μητέρα,
αλλ' είναι αυτός ανώτερος για τους πολλούς που ορίζει·
και συ να σθήσεις τον θυμόν, Ατρείδη, σ' εξορκίζω·
μη του Πηλείδη οργίζεσαι, που ασάλευτ' είναι σ' όλους
τους Αχαιούς προφυλακή του φθαρτικού πολέμου».*

A 286-292

Και προς αυτόν απάντησεν ο μέγας Αγαμέμνων:

«Όλα τα είπες, γέροντα, καλά και μετρημένα·

αλλ' αυτός θέλει ανώτερος να είναι και όλων πρώτος

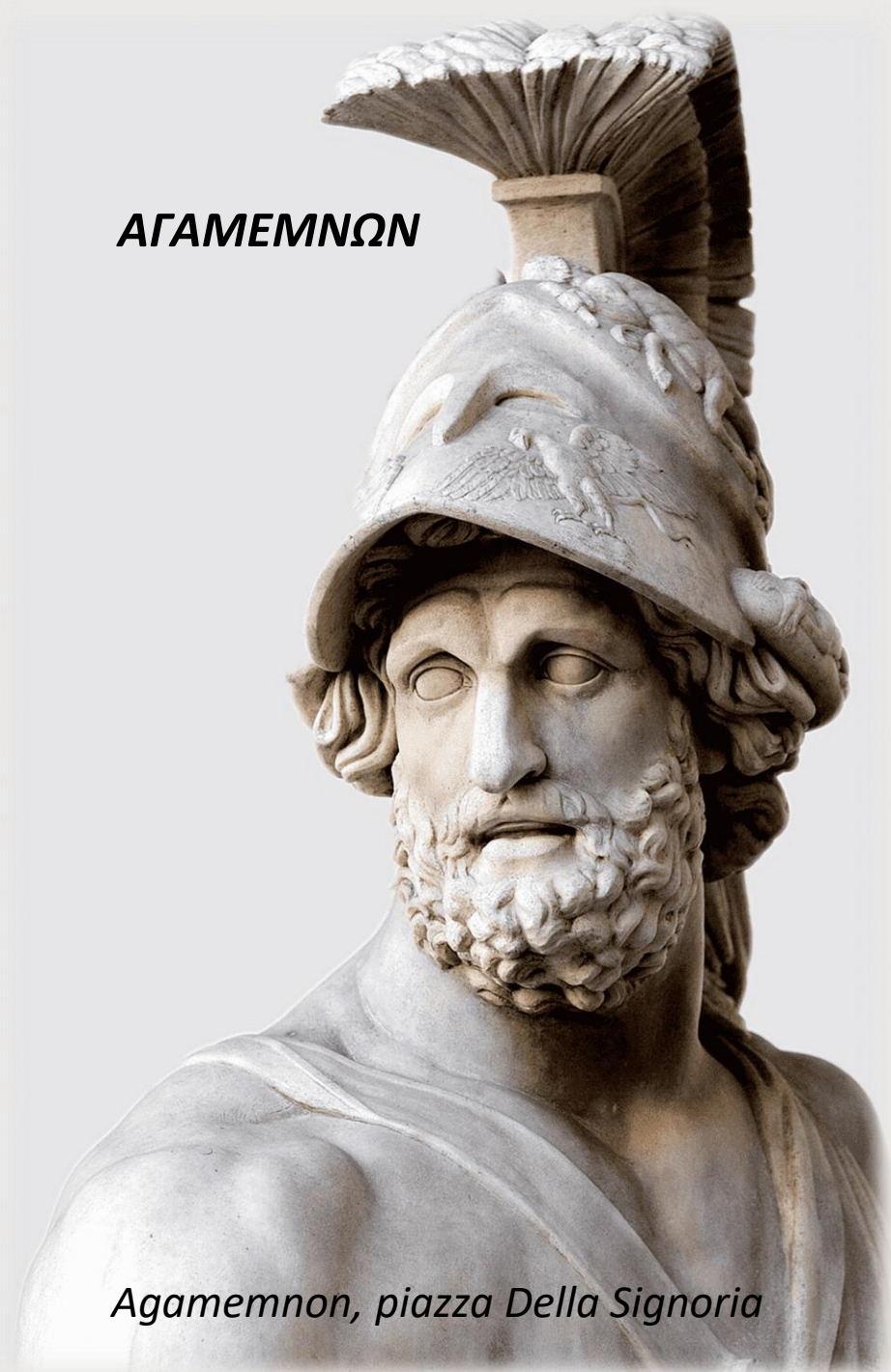
να 'χει όλους αποκάτω του, να βασιλεύει σ' όλους,

όλους να ορίζει· αυτό κανείς δεν θα δεχθεί, πιστεύω·

κι εάν οι αθάνατοι θεοί πολεμιστήν τον κάμαν

με τούτο και τον έβαλαν ονειδισμούς να λέγει;»

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Agamemnon, piazza Della Signoria

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

A 293-304

Εκεί τον λόγον του 'κοψεν ο ισόθεος Πηλείδης:
«Αληθινά δειλόψυχον θα μ' έλεγαν και αχρείον,
αν σ' ό,τ' ειπείς θα έστεργα την κεφαλήν να κλίνω·
αυτά στους άλλους πρόσταζε, και διαταγές εμένα
μη δίδεις, ότι στο εξής ποτέ δεν θα σ' ακούσω·
κι έν' άλλο ακόμα θα σου ειπώ, και ας το φυλάξει ο νους σου·
με σε ή μ' άλλους πόλεμον να στήσω για την κόρην·
δεν θέλω, σεις την δώσατε, σεις μου την αφαιρείτε·
αλλ' από τ' άλλα όσα 'χω εγώ σιμά στο μαύρο πλοίον
τίποτε δεν θα δυνηθείς να πάρεις άβουλά μου.
Και αν αγαπάς, δοκίμασε, για να ιδούν και τούτοι·
ευθύς το μαύρο αίμα σου στην λόγχην μου θα τρέξει».

Α 305-306

*Και αφού ελογομάχησαν, εκείνοι εσηκωθήκαν
και διάλυσαν την σύνοδον στων Αχαιών τα πλοία.*

